

Нечаєв Владислав Едуардович,
ад'юнкт кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ

Обов'язок України, яка за Конституцією є демократичною та правовою державою, – встановити та підтримувати у країні такий порядок суспільного життя, який би дозволяв його учасникам вільно, безперешкодно та безпечно реалізовувати свої права, свободи, законні інтереси, а також обов'язки. Діяльність кожної ланки апарату держави у тій чи іншій мірі задіяна у виконанні даних завдань, однак, для одних робота у цьому напрямку є основною, а для інших – супутньою. Окрема та особлива роль у питанні забезпечення вищезначеного порядку у державі належить Національній поліції України, серед головних завдань якої значиться надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Слід зазначити, що проблематика забезпечення громадського порядку та громадської безпеки не є новою для вітчизняної правової науки, її окремі аспекти вивчали В. В. Копейцков, М. В. Цвік, О. М. Бандурка, Є. В. Курінний, Ю. Ф. Кравченко, Є. Б. Альховський, М. М. Долгополова, С. М. Гусаров, В. В. Доненко та ін. На жаль, доводиться констатувати, що це поняття є новим для українського законодавства та юридичної науки. Тож враховуючи синонімічність понять «публічний порядок» та «громадський порядок», з метою з'ясування сутності поняття «публічний порядок» проаналізуємо наукові підходи до визначення поняття «громадський порядок».

Так, В. П. Нагребельний та Ю. С. Шемшученко розуміють його як урегульовану правовими та іншими соціальними нормами систему суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, поважання честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі [1]. Сферу громадського порядку, як пишуть правники, становлять переважно відносини, що виникають і розвиваються у громадських місцях, до яких належать насамперед місця спільного проживання, праці, відпочинку, а також спілкування людей з метою задоволення різноманітних життєвих потреб [1].

Ф. Є. Колонтаєвський вважає, що громадський порядок – це система суспільних відносин, що виникають та існують здебільшого в громадських місцях. Дослідник відмічає, що ця система передбачає дотримання норм права й інших соціальних норм, спрямованих на забезпечення особистої безпеки громадян та громадської безпеки, створення сприятливих умов для нормального функціонування підприємств, установ, організацій і громадських

об'єднань [2, с. 9].

Автори популярної юридичної енциклопедії визначили громадський порядок як зумовлену закономірностями соціального розвитку систему правил та інститутів, що забезпечує упорядкованість суспільних відносин і надає їм певну організаційну форму. Правники відмічають, що така дефініція має подвійне значення: в широкому – воно ідентичне громадському устрою і означає сукупність всіх правил, що регламентують суспільні процеси і відносини між його окремими частинами; у вузькому – інститути і норми, що обумовлюють статус людини і громадянина та соціальних груп у суспільстві тою мірою, якою це зумовлено їх інтересами та закономірностями розвитку самого суспільства, а також науково обґрунтовані відносини між членами суспільства та його структурними елементами [3, с. 81].

Варто відзначити, що поряд із публічним порядком досить часто ведуть мову про правопорядок (правовий порядок), який є явищем більш вузьким, оскільки позначає впорядкованість суспільних відносин виключно юридичними (правовими) засобами, у той час як публічний порядок ґрунтується на набагато ширшому колі інструментів соціального регулювання, зокрема, сюди входять звичаї, норми моралі та ін.

М. В. Цвік зазначає, що у системі громадського порядку особливе місце посідає правопорядок. Як елемент державно організованого суспільства, він спрямований на управління та організацію головних, панівних, основоположних суспільних відносин, які об'єктивно вимагають організованості, упорядкованості на стабільних регулятивних засадах. Такими регуляторами, породженими самим життям, є норми права, реалізація яких логічно веде до створення правопорядку [4, с. 397]. Правник підкреслює, що громадський порядок і правопорядок характеризуються низкою спільних рис, зокрема, вони є суспільними явищами, виникають фактично як результат реалізації соціальних норм, мають вольовий та нормативний характер і т. ін. [4, с. 398]. Водночас, наголошує М. В. Цвік, вони різняться між собою за обсягом нормативної основи регулювання суспільних відносин: громадський порядок складається внаслідок реалізації всієї сукупності соціальних норм – традицій, моралі, права, звичаїв, тощо; правопорядок же виникає і функціонує тільки на підставі реалізації правових норм. Тому він є складовою частиною суспільного порядку.

Громадський порядок і правопорядок перебувають у взаємозв'язку, впливають один на одного. Як складова частина громадського порядку, правопорядок обумовлює багато в чому його загальний стан [4, с. 398].

Не можна не зауважити й на тій обставині, що немає серед дослідників одностайності і в питанні співвідношення понять «громадська безпека» та «громадський порядок». В цілому склалося три підходи до бачення даної проблеми. Одну групу складають дослідники (наприклад, І. Веремеєнко, М. Єропкін, Г. Туманов та ін.), які вважають, що громадська безпека становить структурний (або складовий) елемент громадського порядку. Учасники другої групи (П. Гришанін, П. Матишевський та ін.), навпаки, вважають, що

громадська безпека включає громадський порядок. І, нарешті, прибічники третього підходу (наприклад, А. Серьогін, О. Прокопенко, О. Доценко та ін.) виходять із того, що обидві категорії, хоча й тісно пов'язані між собою, втім, є самостійними [5]. Ми схильні підтримати останню точку зору, оскільки переконані, що громадський порядок та громадська безпека, хоча й тісно пов'язані між собою, впливають та значними чином обумовлюють один одного, втім, все ж таки є самостійними явищами і, відповідно, суспільно-правовими категоріями.

Спираючись на вищевикладене з приводу сутності понять «публічний» та «громадський», «громадська безпека» та «громадський порядок», а також «правопорядок», можемо зробити висновок про те, що під публічними послугами у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку слід розуміти діяльність органів і посадових осіб Національної поліції, що здійснюється на засадах гласності, відкритості та активної взаємодії з громадськістю, з метою задоволення нагальних потреб і запитів населення щодо забезпечення необхідних умов для безпечного існування, нормальної життєдіяльності та соціальної взаємодії (комунікації, спілкування, тощо), вільної і безперешкодної реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів.

Література:

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко(голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2002. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://cycolp.com.ua/content/view/924/58/1/18/#38268>
2. Колонтаевский Ф. Е. Организационные основы охраны общественного порядка в современных условиях : научн. докл. на соискание ученой степени д-ра юрид. наук / Ф. Е. Колонтаевский. – М., 1996. – С. 9–13.
3. Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В. К. Гіжевський, В. В. Гловченко... В. С. Ковальський (кер) та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 528 с.
4. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2002. – 432 с.
5. Прокопенко О. Ю. Поняття та система адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку / О. Ю. Прокопенко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 3. – С. 190–198. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKhnuvs_2010_3_27.pdf